

Васил Годоров Годоров

**КОНЦЕНТРАЦИЯ МЕЖДУ ПРЕДПРИЯТИЯ ЧРЕЗ
ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.6. „Право (гражданско и семейно право -
търговско право)”

Научен ръководител
проф. д.ю.н. Методи Марков Марков

София
2014

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	3
1. Актуалност на темата	3
2. Предмет, цел и задачи на изследването	4
3. Методи на изследването	6
4. Научна новост на изследването	6
5. Практическо значение на изследването	8
6. Обем и структура на изложението	8
II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	9
1. Глава първа	9
2. Глава втора	14
3. Глава трета	19
4. Глава четвърта	26
5. Заключение	32
III. ПУБЛИКАЦИИ	33

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на темата

Пълноправното членство на България в Европейския съюз (ЕС) направи българската икономика част от Общия европейски пазар. В рамките на този пазар, в който са концентрирани 7% от световното население, 20% от световната търговия и 50% от преките чуждестранни инвестиции в глобален мащаб, е гарантирано свободното движение на стоки, услуги, капитали и хора. Една от формите за бизнес комбинации с цел засилване на пазарната мощ и позиции в рамките на Общия европейски пазар е концентрацията между предприятия.

Концентрацията между предприятия може да е резултат от набелязването и реализирането на различни бизнес цели като: бърз достъп до нов пазар, географска диверсификация, минимизиране на производствените разходи и др. Тези основните цели от бизнес плана за извършване на концентрация между предприятия са израз на все по-засилващите се процеси на глобализация, които засягат всички икономики и обуславят нарастването на броя и стойността на извършените сделки на концентрация в световен мащаб.

Многообразието на целите и на средствата за извършване на концентрация намира израз в съществуването на различни правни форми за нейното осъществяване – тя може да бъде съпроводена с преобразуване на търговски дружества (чрез вливане или сливане), чрез създаване на съвместно предприятие, или чрез придобиване на контрол върху предприятия или части от тях.

Темата е много актуална днес, тъй като голямо многообразие от сделки не подлежи на специфичен регистрационен или разрешителен режим. Предприятията не представят информация за сключваните от тях сделки, освен в случаите на конкретна проверка от страна на компетентните държавни органи. Поради това много сделки, които попадат в приложното поле на режима на контрол върху концентрациите, в частност придобиванията на контрол върху предприятия, могат да не бъдат нотифицирани, съответно няма да бъдат и проверени от компетентния орган за защита на конкуренцията. Причините за това са много и различни – от умишлено неизпращане на уведомление за извършена концентрация до недобро познаване на закона или погрешно тълкуване на законовите текстове от задължените лица. Но независимо от причината, липсата на нотификация на големи по обем сделки създава реална опасност от концентрация на пазарна мощ в определени предприятия, което би навредило на ефективната конкуренция.

Членството на България в ЕС прави европейското право пряко приложимо на българския пазар. Това задължава българският законодател да приеме нормативна уредба, която да въведе единни правила спрямо концентрациите на национално и европейско равнище. Хармонизацията на българското законодателство с правото на ЕС се извършва с приемането през 2008 г. на сега действащия Закон за защита на конкуренцията. Чрез този закон уредбата на контрол върху концентрациите в национален мащаб се хармонизира с европейското право, като паралелно с това се въвежда и нов режим относно контрола върху концентрациите на ниво ЕС. Последната уредба е новост за българското право. Тези промени в законодателството обуславят необходимостта от детайлно проучване на тези норми и тяхното приложение в практиката.

Към настоящия момент в българската правна теория актуален към сега действащата правна уредба е излезлият през 2009 г. коментар на промените в конкурентното право, озаглавен „Новата правна уредба за защита на конкуренцията“ с авторски екип Петко Николов, Румяна Карлова, Весела Антонова, Людмила Йорданова, Десислава Йорданова, Кирил Пангелов, който в отделни свои части разглежда и въпросите на контрола върху концентрациите. Изключително полезни са и анализите на отделните понятия в областта на контрола върху концентрациите, направени в “ЕС Merger Control and Approximation of Competition Law in Bulgaria“, издаден през 2002 г. с автор Екатерина Матеева. Теоретичните изследвания се допълват и с отделни статии, разглеждащи аспекти на контрола върху концентрациите между предприятията.

Анализът на състоянието на правната теория показва, че до този момент няма публикувано специализирано проучване по темата за концентрациите между предприятия с оглед действащата правна уредба. Но сложността на правната материя и анализа на големия обем практика би направила подобна теоретична разработка на темата за концентрациите между предприятия доста обемна. Паралелно с това уредбата на преобразуването между предприятия чрез сливане и вливане е изследвана в българската правна теория. Поради това настоящото проучване ще се фокусира и има за обект на изследване правните отношения, свързани с придобиването на контрол върху предприятия като една от формите на концентрация.

Придобиването на контрол върху предприятия е дефинирано в закона с доста обща и отворена формулировка, която да позволи обхващането на многообразието от конкретни проявни форми на това правно явление. Същевременно даденото кратко определение в българския закон на тази правна фигура налага използването и позоваването на практиката на Европейската комисия и на Съда на ЕС с цел намиране на решения по конкретни казуси от страна на Комисията за защита на конкуренцията.

Развитието и динамиката на практиката в областта на концентрациите, и конкретно в хипотезите на придобиване на контрол, значително изпреварва развитието на законодателството, което налага извършването на теоретичен анализ на възприетите решения в практиката на органите по защита на конкуренцията на национално и европейско равнище.

Дисертацията е изготвена на база действащото законодателство към 9 април 2014 г.

2. Предмет, цел и задачи на изследването

В тази връзка настоящото изследване има за предмет анализ на характеристиките на правното явление придобиване на контрол върху предприятия, съотнесени към проявленията му в практиката. Като изследването разглежда освен материалноправните аспекти на придобиването на контрол, така и процесуалните правила, свързани с административната процедура по разрешаването на извършването на концентрациите между предприятия.

Правният анализ на придобиването на контрол върху предприятия в настоящото проучване има за цел да се очертаят границите и същността на тази форма на концентрация между предприятия на база нормативните текстове и тълкуването в практиката, въпреки твърде общата и кратка законова

формулировка. Като с изследването на темата се цели също и формулиране на предложения за промени в действащото законодателство на национално и европейско равнище, там където те са наложителни и могат да бъдат добре аргументирани.

Реализирането на тази цел ще даде възможност по-детайлно да се изяснят характеристиките на изследваното правно явление, за да може то да се отграничи от сходни правни фигури, и на тази база да се обезпечи възможността по-точно и ясно да се квалифицират конкретните проявления на придобиването на контрол върху предприятия в практиката.

Постигане на посочената цел се осъществява чрез реализирането на конкретни задачи:

1. Проследяване на историческото и сравнителноправното развитие на концентрациите между предприятия като правно явление.

2. Изясняване на същността на понятието за концентрация между предприятия, както и особеностите на отделните видове концентрации. Специален фокус се отделя на концентрациите с национално и общностно измерение.

3. Изясняване на правната същност на придобиването на контрол върху предприятия като вид концентрация между предприятия.

4. Анализ на възможните обекти и средствата за придобиване на контрол върху предприятия.

5. Разглеждане на отделните видове контрол върху предприятията, както и на възможните промени в качеството на контрола.

6. Изследване на материалноправните условия за придобиването на контрол върху предприятия, в т.ч. изясняването на понятията за предприятие, група от предприятия, оборот. Изяснява се и същността на съответния пазар, както и материалноправните предпоставки за разрешаване на придобиването на контрол – като господстващо положение, модернизиране на съответната стопанска дейност, подобряване на съответните пазарни структури, по-добро задоволяване на интересите на потребителите, мерките за запазване на ефективната конкуренция.

7. Разглежда се производството за издаване на разрешение за придобиване на контрол върху предприятия пред Комисията за защита на конкуренцията.

8. Разглежда се производството за издаване на разрешение за придобиване на контрол върху предприятия пред Европейската комисия.

9. На бази извършения анализ се правят заключения и предложения за промени в българското и европейското законодателство.

Предметът, целите и задачите на дисертационния труд определят структурата на неговото съдържание. Първата глава е посветена на изясняването на понятието и видовете концентрации. Във втората глава се разглежда правната същност, обектите и средствата за придобиване на контрол, видовете контрол, както и промените в качеството на последния. Третата глава е посветена на материалноправните предпоставки за разрешаване придобиването на контрол. Последната четвърта глава съдържа анализ на процесуалноправните правила за разрешаване придобиването на контрол. В заключението, с което завършва дисертационния труд, са включени предложенията *de lege ferenda* за усъвършенстване на законодателството.

3. Методи на изследването

За постигане на целите и задачите на дисертационния труд са използвани различни методи на изследване:

1. Историческият метод, чрез който са изследвани икономическите предпоставки за придобиването на контрол, както и развитието на концентрациите между предприятия като правно явление.

2. Критико-аналитичният метод, чрез който е подложена на критичен анализ нормативната уредба на понятието за придобиване на контрол в сега действащия Закон за защита на конкуренцията.

3. Нормативният метод, който спомага да се изясни смисъла на конкретни правни норми и с оглед тяхното систематично място в съответния нормативен акт.

4. Нормативно-логическият метод, с който се преодоляват празноти в правото чрез използването на аналогия на закона, както при изясняването на същността и видовете мерки за запазване ефективната конкуренция.

5. Системният метод, чрез който се изследват взаимната връзка между отделните видове концентрации между предприятия според мястото им в правната система.

6. Сравнително-правният метод, използван при съпоставката на понятието за концентрация между предприятия в българското, европейското, и американското право, както и при изследването на процедурата за разрешаване на придобиване на контрол по българското, европейското и американското право.

7. Дедуктивният метод, чрез който от общия анализ на правната материя се правят изводи за придобиването на контрол като вид концентрация между предприятия.

8. Диалектическият метод, чрез който са разгледани връзките и зависимостите между придобиването на контрол и други правни явления като правните сделки, юридическите събития и др., които са релевантни за неговото възникване.

4. Научна новост на изследването

Отделните моменти в изследването, които могат да бъдат посочени като научен принос, са както следва:

4.1. Дисертационният труд представлява първото цялостно изследване на една от формите на концентрация между предприятия – придобиване на контрол върху предприятия, извършено на база действащото към момента българско и европейско законодателство.

4.2. Проследено е историческото развитие на законодателната уредба на контрола върху концентрациите в българското и европейското право. Направен е сравнително правен анализ и е изследван хода на хармонизация на българското законодателство с нормите на правото на ЕС по отношение на изследваната материя.

4.3. Извършен е анализ и оценка на степента на съответствие на уредбата на контрола върху концентрациите, в частност по отношение придобиването на контрол, в сега действащия Закон за защита на конкуренцията с тази на Регламент 139/2004.

4.4. Представена е богата практика на Комисията за защита на конкуренцията и на Европейската комисия, както и практика на Върховния

административен съд и на Съда на ЕС, на база на която са очертани границите и са дадени дефиниции на основните понятия, касаещи придобиването на контрол върху предприятия – на понятието за „контрол”, оборот, предприятие, група предприятия. На база нормативните текстове и практиката са класифицирани и изяснени отделните видове и проявни форми на „контрол”.

4.5. Направена е класификация на отделните видове концентрации между предприятия: сливане (вливане), придобиване на контрол върху предприятия и създаване на ново съвместно предприятие, на база критерия „наличие или липса на прекратяване и/или на създаване на ново предприятие”, който не е използван досега в цитираната в дисертацията литература. Тази класификация между посочените видове концентрации е надградена с определяне на точните граници на придобиването на контрол върху предприятия, което е обект на настоящото изследване, спрямо останалите две форми на концентрация.

4.6. Направен е критичен анализ на дефиницията за придобиване на контрол върху предприятие по чл. 22, ал. 1, т. 2 ЗЗК като се предлага допълване на определението с оглед обхващане на всички особености на правното явление и постигане на съответствие с дефиницията в чл. 3, пар. 1, б. „б” от Регламент 139/2004. Формулирано е конкретно предложение за изменение на ЗЗК.

4.7. Предлага се уеднаквяването на понятията за „контрол” в отделните закони (като без да е изчерпателно посочването, се визира пар. 1, т. 14 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичното предлагане на ценни книжа, пар. 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, пар. 3, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за гражданското въздухоплаване, пар. 1, т. 35 от Допълнителните разпоредби на Закон за радиото и телевизията) с това по чл. 22, ал. 3 ЗЗК с цел обезпечаване правилното прилагане на закони, използващи понятия със сходно съдържание.

4.8. Аргументира се становището относно необходимостта от промяна в теста за оценка на планираната сделка, като сега действащият тест за господстващо положение се замени с по-прецизния тест за съществено препятствие на ефективната конкуренция. Формулирани са конкретни предложения за промяна на чл. 26, ал. 1 и 2 ЗЗК.

4.9. Прави се предложение за промяна на определението за „заинтересовано лице” в пар. 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на ЗЗК, като се използва формулировката по чл. 15, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс, с цел избягване на необходимостта от корективно тълкуване. Формулирано е и конкретно предложение за промяна на дефиницията в ЗЗК.

4.10. С оглед спазването на принципа на правна сигурност и избягване на създаването на различна практика от органите на защита на конкуренцията на национално и европейско равнище, е формулирано предложение за уеднаквяването на индикативните прагове на пазарен дял в Методиката за извършване на проучване и определяне на пазарното положение на съответния пазар, приета от Комисията за защита на конкуренцията, с тези, определени от Европейската комисия – 25% при хоризонталните концентрации и 30% при вертикалните концентрации.

4.11. Аргументира се и необходимостта от отмяна на правомощието на Комисията за защита на конкуренцията да налага на участващите в концентрацията предприятия мерки за запазване на ефективната конкуренция, което е необоснована намеса в частноправните отношения и не съответства на европейското право. Формулирано е конкретно предложение за промяна на чл. 86 ЗЗК.

4.12. Предлага се въвеждането на института на „мълчаливото съгласие“ в производството по разрешаване на концентрациите пред Комисията по защита на конкуренцията, като са формулирани и конкретни предложения за допълване на членове 82 и 88 от ЗЗК.

4.13. На база извършеното сравнение на българското и европейското право с американското право – се аргументира предложение за съкращаване на сроковете при извършване на задълбочено проучване на концентрациите от Комисията за защита на конкуренцията и от Европейската комисия. Разликата в сроковете във втората фаза на оценка на концентрациите особено се откроява при оценката на сделки с международен обхват, където компетентните органи в отделните държави извършват оценката в различни срокове. Предлага се намаляване на регламентирани срокове до тези, определени в правото на САЩ – до 30 дни за задълбочено проучване.

5. Практическо значение на изследването

Цялостният анализ на предмета на изследването, включително пояснителните и преpraщащи бележки под линия, обуславят практическото значение на дисертационния труд.

Дефинирането на понятието за придобиване на контрол, изследването на неговите видове и проявни форми, отграничаването му от останалите форми на концентрация, разглеждането на особеностите на отделните етапи от процедурата по разрешаване на нотифицираната сделка пред органите по защита на конкуренцията на национално и европейско равнище, може да бъде от полза на правоприлагането при решаване на отделни казуси, на практикуващи юристи или в процеса на преподаване и обучение по учебната дисциплина защита правото на конкуренция.

Задълбоченият анализ на материалноправните и процесуалните норми се явява добра основа и за формулирането и аргументирането на конкретни предложения за промени в българското законодателство.

Сравнително правният анализ на българското и европейското право с правото на САЩ, уреждащо въпросите относно контрола върху концентрациите, дава възможност да се аргументират и предложения за промени в законодателството на ниво ЕС, които безспорно ще рефлектират и върху уредбата в българския Закон за защита на конкуренцията.

6. Обем и структура на изложението

Дисертацията е в обем от 231 страници, включително със съдържанието и библиографията. Направени са 500 бележки под линия. Библиографията включва 122 заглавия на български, английски и руски език.

Структурата на дисертационния труд се състои от: съдържание, въведение, изложения в четири глави, заключение, библиография. В структурата на всяка глава са обособени раздели, означени с римски цифри, и точки, означени с арабски цифри.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Глава първа ПОНЯТИЕ И ВИДОВЕ КОНЦЕНТРАЦИИ

I. ИСТОРИЧЕСКО И СРАВНИТЕЛНОПРАВНО РАЗВИТИЕ

1. Развитие на българското антимонополно право

Разглежда се развитието на уредбата на контрола върху концентрациите до 1998 г., когато тя е била част от контрола върху монополното положение.

Хронологически се прави кратък преглед на първите български закони, регламентиращи монополното положение. Представя се и информация за развитието на антимонополното право в САЩ.

Разглеждат се разпоредби на Търновската конституция от 1879 г., на Закона за контрола върху картелите и монополните цени от 1931 г., както и на Закона за индустрията от 1936 г. Анализират се дефинициите на понятието „монополно положение” на предприятие, както и етапи от процедурата по административния контрол, упражняват от компетентните държавни органи – Картелната комисия и министъра на търговията, промишлеността и труда.

Проследява се промяната на нормативната уредба в рамките на приетата Конституция на България от 1947 г. вследствие промените в икономическата система от капиталистическа в планово-командна.

Разглеждат се промените в текстовете на Конституцията на Република България от 1991 г., които отразяват прехода към пазарна икономика, като се акцентира върху относимите към антимонополното право разпоредби на членове 18 и 19.

2. Концентрациите между предприятия в българското право

Разглежда се развитието на правната уредба и промените в дефинициите на концентрацията между предприятия и нейните видове – сливане (вливане), придобиване на контрол и създаване на съвместно предприятие.

Анализира се нормата на чл. 5 от първия Закон за защита на конкуренцията от 1991 г., в който все още не се употребява термина “концентрация”, но въпреки това са регламентирани проявните форми на това правно явление - обединяване, поставяне в зависимост и сливане на предприятия.

Посочено е и началото на процеса на хармонизиране на българското право с европейското законодателство, поставен с подписването през 1993 г. на Европейското споразумение за асоцииране между Европейските общности и Република България.

Тук се прави извода за прякото действие на нормите на Европейското споразумение за асоцииране (на основание чл. 5, ал. 4 Конституцията на Република България) като част от българското законодателство, въпреки съществуващия в теорията спор.

Анализът се фокусира върху приемането на нов Закон за защита на конкуренцията през 1998 г., което е пряка последица от процеса на хармонизиране на българското законодателство с европейското право.

Важността на тази нормативна промяна се изразява във въвеждането за първи път в българското право на понятието за “концентрация на стопанска дейност”. Това определение определя обхвата на концентрацията между предприятия, който с известни промени е валиден и днес. Съгласно тези норми

концентрацията на стопанска дейност е налице при (1) сливане и вливане на две или повече независими предприятия, (2) когато едно или няколко лица, упражняващи вече контрол върху едно или повече предприятия, придобият чрез покупка на ценни книжа, дялове или имущество, чрез договор или по какъвто и да е друг начин, пряк или косвен контрол върху едно или повече предприятия или части от тях, както и (3) при създаването на съвместно предприятие, трайно изпълняващо всички функции на икономически независим субект, без това да води до координиране на конкурентно поведение на участващите предприятия помежду им или между тях и съвместното предприятие.

Анализира се и изпълнението на поставената цел – привеждане на нормите на българския Закон за защита на конкуренцията с нормите на Регламент 4064/89, като са посочени и определени несъответствия в двете нормативни уредби.

Прави се преглед и на ревизията на ЗЗК от 1998 г., направена през 2003 г., която цели привеждане на българския закон в съответствие с нормите на Регламент 4064/89.

В тази част от изследването е само маркирано и приемането на новия Закон за защита на конкуренцията през 2008 г., свързан с пълноправното членство на България в ЕС, като детайлният анализ на разпоредбите на сега действащия закон, касаещи материята за контрола върху концентрациите, се прави в следващите части на дисертацията.

3. Концентрациите между предприятия в правото на ЕС

В тази част от научното изследване се прави преглед на тези нормативни текстове от европейското право, които уреждат контрола върху концентрациите.

Направен е анализ на действието на чл. 66 от Договора за създаването на Европейската общност за въглища и стомана, пряко уреждащ хипотезите на концентрация между предприятия.

Разгледани са и особеностите при прилагането на членове 85 и 86 от Договора за създаването на Европейската икономическа общност (впоследствие променени на 81 и 82 от Договора за създаване на Европейската общност, съответно на чл. 101 и 102 от Договора за функционирането на Европейския съюз).

Прави се анализ на дадената от Европейската комисия дефиниция на концентрациите като дълготрайни промени във вътрешната структура на участващите в реорганизацията предприятия, предизвикани от трансфер на активи (акции, дялове или други активи) или прехвърляне на управленски функции. Като се разглежда и съществуващия спор в практиката между Комисията и Съда на ЕО относно приложимостта на чл. 85 от ДЕИО спрямо концентрациите между предприятия.

Разгледана е детайлно уредбата на режима на контрол върху концентрациите, съгласно влезлия в сила през 1990 г. Регламент (ЕИО) № 4064/89 на Съвета от 21 декември 1989 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия.

Посочени са и основните промени в Регламент 4064/89, извършени с приемането през 1997 г. на Регламент (ЕО) № 1310/97 за изменение на Регламент (ЕИО) № 4064/89 на Съвета относно контрола върху концентрациите между предприятия (в сила на 1 март 1998 г.).

Разгледани са отделните практически казуси, наложили тази законодателна промяна – като необходимостта от въвеждането на по-ниски алтернативни

прагове при общностите концентрации, премахването на отрицателната предпоставка за липсата на координирано поведение между независими предприятия при квалифицирането като концентрации на пълнофункционалните съвместни предприятия, промяната във формулата за изчисляване на оборота на кредитните и други финансови институции, включването на ограничителните мерки, които са пряко свързани и необходими за осъществяването на съответните концентрации, и др.

В тази част от изследването е направен кратък анализ и на промените в европейското законодателство във връзка с приемането на нов регламент - Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета от 20 януари 2004 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия, както и на Регламент (ЕО) № 802/2004 на Комисията от 21 април 2004 година за прилагане на Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета за контрола върху концентрациите между предприятия, съдържащ процедурни правила, както и формите за нотификация и указания за тяхното попълване.

Обръща се внимание и на приетите през 2008 г. Регламент 1033/2008, с който се правят промени в текстовете на Регламент 802/2004 като се създава нова форма за нотификация "RM" за представяне на подробна информация за предложените мерки за защита на ефективната конкуренция, както и на приетият през 2013 г. Регламент 1269/2013, с който се правят промени във формите за уведомяване – пълната и кратката, както и в мотивираното искане за препращане на концентрации, с цел намаляване на обема на исканата информация.

II. ПОНЯТИЕ ЗА КОНЦЕНТРАЦИЯ МЕЖДУ ПРЕДПРИЯТИЯ

1. Обща характеристика

Дава се дефиниция на концентрацията между независими предприятия като правомерно юридическо действие или юридическо събитие, което води като правна последица до трайна промяна в контрола между участващите предприятия. Прави се правен анализ на основните общи характеристики на концентрацията като правно явление. Разглежда се фактическия състав на концентрацията. Обосновава се извода, че тя е възможна само между независими предприятия. Анализира се и условието за траен характер на извършената сделка, за да може да се квалифицира като концентрация.

Изследва се и влиянието на концентрацията върху структурата на пазара от гледна точка на наличието или липсата на два показателя: (i) установяване или засилване на господстващо положение и (ii) потенциално значително препятстване на конкуренцията на съответния пазар.

Разглеждат се и метаюридическите предпоставки, под формата на бизнес цели, които могат да мотивират дадено лице или лица да осъществят концентрация между предприятия.

2. Изключения

Посочени са предвидените в чл. 23 от ЗЗК и в чл. 3, пар. 5 от Регламент 139/2004 сделки, които на база законовата норма – не се третираат като концентрации. Анализирани са откликите между тези сделки и концентрациите, което представлява и аргумент те да не се третираат като

концентрации и съответно да не попадат в обхвата на административния контрол, осъществяван от компетентните органи по защита на конкуренцията.

III. ВИДОВЕ КОНЦЕНТРАЦИИ

1. Концентрации в зависимост от наличието или липсата на прекратяване и/или на създаване на ново предприятие

Класифицирани са трите вида концентрации въз основа на критерия наличие или липса на прекратяване и/или на създаване на ново предприятие, като са описани техните особености.

При сливането е налице преобразуване свързано с прекратяване на предприятия и създаване на ново предприятие, докато при вливането се прекратяват предприятия без да се създава ново предприятие – като имуществото на първите се трансферира към съществуващо предприятие.

На база анализ на практиката е направен извода, че освен сливане (вливане) като форми преобразуване, се допуска да се третират като форми на сливане по смисъла на Регламент 139/2004 и обединения на предприятия на фактическа основа. Анализира се възможността подобно обединение de facto да може да се квалифицира като сливане по смисъла на Регламент 139/2004 при формирането на договорна основа на единно постоянно икономическо ръководство, наличие на вътрешното балансиране на печалбата и загубата, както и разпределението на дохода между отделните единици в рамките на групата и тяхната съвместна отговорност или споделянето на външния риск. Прави се извода, че подобно обединението de facto може да се основава не само на договорни отношения, но може да бъде подсилено и чрез кръстосано притежаване на акции между предприятията, формиращи икономическата единица.

Разгледано е създаването на съвместно предприятие, трайно изпълняващо всички функции на икономически независим субект, като форма на концентрация. Обоснована е разликата между придобиването на съвместен контрол върху вече съществуващо предприятие, което се третира като придобиване на контрол, спрямо създаването на ново пълнофункционално съвместно предприятие, което представлява отделен вид концентрация. Подчертана е разликата с останалите форми на концентрация, която се изразява в създаването на ново предприятие без да се прекратяват предприятия-майки, които продължават да съществуват.

Направен е анализ на критерият пълна функционалност. Обосновано е и неговото значение като класификационен критерий при обособяването на кооперативните и концентративните съвместни предприятия.

Разгледани са и промените в европейското и в българското законодателство, относно нормативното дефиниране на съвместното предприятие.

Придобиването на контрол върху предприятия само е посочено като вид концентрация, при която не се създава ново предприятие, нито се прекратяват съществуващи предприятия, като подробен анализ е направен в глава втора от настоящото изследване, тъй като тази форма на концентрация е обект на изследване на дисертацията.

2. Концентрации съгласно пазара, на който оперират участващите лица и/или предприятия

На база критерият пазар, на който осъществяват своята дейност участващите в съответната сделка предприятия, е направена класификация на концентрациите на хоризонтални, вертикални и конгломератни.

3. Концентрации с национално и с общностно измерение

Направено е изрично уточнение, че при дефинирано на понятието за концентрации участват само качествени показатели. Количествените показатели за оборот се използват само като класификационен критерии за обособяването на такива с национално или общностно значение.

Направен е анализ на концентрациите с национално значение на база критериите, посочени в чл. 24 ЗЗК.

Направен е и сравнителноправен анализ на нормативната уредба на праговете на концентрациите с национално значение в отделни държави от Европейското икономическо пространство, което показва значително многообразие от различни комбинации от критерии. Направен е преглед на законодателството в Дания, Исландия, Норвегия, Латвия, Естония, Швеция, Литва, Испания, Унгария, Чехия, Белгия, Румъния, Словакия, Португалия, Финландия, Нидерландия, Франция, Гърция, Австрия, Словения, Италия, Португалия, Великобритания, Малта, Полша, Ирландия, Германия, Латвия, Кипър.

Изводът, който се налага е, че най-разпространената комбинация включва кумулативното използване на критериите "общ оборот в съответната държава" и "най-малко две от участващите в концентрацията предприятия да имат определен минимален оборот, който всяко едно от тях да е реализирало в съответната държава".

Прегледът показва, че има и държави, в които няма режим, уреждащ контрол върху концентрациите (Люксембург, Лихтенщайн).

В абсолютни стойности количествените критерии в праговете – поспециално при оборота – варират, изчислени в евро, от 1 млн. евро до 1 млрд. евро. Причината за разликите в количествените прагове при концентрациите с национално значение са различията в големината на отделните икономики на държавите-членки на ЕС.

Посочени са и праговете на оборот, релевантни за общностите концентрации, съгласно чл. 1, пар. 2 или пар. 3 от Регламент 139/2004.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ ОТНОСНО ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ПОНЯТИЕТО ЗА КОНЦЕНТРАЦИЯ ЧРЕЗ ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ В ЗЗК

В тази част от изследването се прави критичен анализ на дадената в чл. 22, ал. 1, т. 2 дефиниция на придобиването на контрол върху предприятия, като се достига до извода за неточност във формулировката, която следва да се подложи на корективно тълкуване.

Предложена е по-точна дефиниция, която да отчита и хипотезите, при които субекти на контрола могат да бъдат и предприятия, по смисъла на (§ 1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на ЗЗК), както и че обект на контрола може да бъде и само едно предприятие или част от него.

Глава втора ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ

I. ПОНЯТИЕ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ

1. Понятието за „контрол“

Изследвано е понятието за контрол в различни области на законодателна уредба – частноправна и публичноправна.

С оглед на неговия метаюридически характер е направен и кратък преглед на икономическите теории, които разглеждат контрола в предприятието, както и отношенията между собственика на капитала, управленския екип, както и други лица, страни по отделни правоотношения с предприятието.

В тази връзка е разгледана теорията за „агентския модел“ или модела „принципал-агент“, дефинирана от Алфред Маршал и доразвита от Адолф Бърл и Гардинър Мийнс, теорията, разглеждаща предприятието като „свкупност от споразумения“ между различни лица или групи от лица – работници и служители, кредитори, доставчици, клиенти, собствениците на капитала, управителите и членовете на управителните органи, дори и местните общности, където функционира самото предприятие, както и теорията за транзакционните разходи, разглеждаща предприятието като управленска структура, която е създадена и функционира с цел да намали т.нар транзакционните разходи, съпътстващи дейността на отделните субекти на пазара. Тези теории поставят съдружниците (акционерите) в търговските дружества на върха на йерархията при упражняването на контрола в предприятията.

Изводът, който се прави е, че отделните теории и определенията на понятието за контрол в отделни части от законодателството показват сходство със съдържанието на това понятие, дадено в ЗЗК. Като въпреки различния обхват на понятието, дефиниран от нормите на отделни закони, пресечната точка в определенията за контрол се оказва “възможността за упражняване на решаващо влияние върху определено предприятие”.

2. Правна същност на „контрола“ в правото на защита на конкуренцията

В тази част от изследването е направен анализ на определението за контрол по чл. 22, ал. 3 ЗЗК, разглеждано като възможност за упражняване на „решаващо влияние“ върху определено предприятие.

Дефиниран е ключовият елемент „решаващо влияние“, разглеждан като възможност да се приемат решения или да се блокират решения, свързани със стратегическото конкурентно поведение на дадено предприятие на пазара.

На база практиката на КЗК и ЕК са разгледани отделни въпроси, свързани с дейността на дадено предприятие, които могат да се квалифицират като стратегически – като назначаване и освобождаване на висшето ръководство, приемане на бюджет, приемане на бизнес план, определяне на инвестиционната политика, избор на технологии, определяне на производствени асортименти. Посочено е, че изброяването не е изчерпателно.

Направена е и систематизация на хипотезите, при които „влиянието“ върху дейността на дадено предприятие може да се определи като „решаващо“, за да може то, от своя страна, да се квалифицира като „контрол“ по смисъла на ЗЗК. Подобно влияние би могло да се упражни от дадено лице, ако то може да

въздейства при определяне на състава на управителните органи на предприятието, при гласуването в общото събрание и/или при вземането на стратегически решения за предприятието.

3. Лице или предприятие, което придобива контрол

Определен е кръга от лицата, които могат да придобиват контрол. Тук са включени и публичноправните субекти (въз основа на т. 22 от Преамбюла на Регламент 139/2004)

Акцентирано е специално върху изискването съответното лице да упражнява контрол най-малко върху едно друго предприятие, за да е налице концентрация на пазарна мощ.

Отграничена е хипотезата, когато контрола се придобива от предприятие по смисъла на ЗЗК, т.е. лице, което вече извършва стопанска дейност. В тази хипотеза ще е налице концентрация на пазарна мощ и без да е необходимо придобиващото предприятие да контролира други предприятия.

4. Придобиване на контрол чрез колективни инвестиционни схеми

Разгледани са ограниченията във възможностите за инвестиране от страна на колективни инвестиционни схеми – договорни фондове и инвестиционни дружества, регламентирани в Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране (ЗДКИСДПКИ), както и последиците от нарушаването на тези правила.

5. Придобиване на контрол между публични предприятия

Изследвана е възможността за участие от страна на предприятия, собственост на държавата или на община, в концентрации.

Въпросът, който възниква е дали е възможна концентрация между предприятия, които са държавна собственост или собственост на община. Сделката ще се счита за концентрация, а не за вътрешното реструктуриране само ако участващите предприятия са икономически независими единици, с възможност самостоятелно да вземат решения, независимо от това че техния капитал е собственост на държавата или на община.

6. Придобиване на контрол на дълготрайна основа

На база общото правило за дълготраен характер на концентрациите, се изследват различни хипотези от практиката, при които има поредица от сделки с различни характеристики и времеви хоризонт.

В рамките на отделните случаи се аргументират решения, като се търси структуроопределящата сделка или сделки.

Разгледани и анализирани са случаи, при които концентрацията се състои от няколко сделки с временен и с траен характер, сделка, при която се придобива предприятие с цел в кратък период от време да бъдат разделени неговите активи; сделка, при която се придобива съвместен контрол с цел след кратък период от време предприятието да бъде придобито от единия от приобретателите; сделка, при която се придобива контрол върху дадено предприятие с цел в кратък период от време да бъде прехвърлено на трето лице.

7. Взаимно свързани сделки

Разгледани са хипотезите, при които концентрацията включва няколко сделки. Като основният въпрос, чиито отговор се търси е при какви условия съвкупността от сделки следва да се оценява като една единна концентрация и кога отделните сделки следва да се третират като отделни концентрации.

Изводите, които се правят на база многообразието от решения в практиката, е че за да бъдат оценявани като една концентрация сделките следва да са взаимно свързани. А индикатор за подобна свързаност между сделките се явява тяхната неделимост т.е. когато нито една от сделките не може да се осъществи в отсъствие на останалите (например обвързани са с условие), както и когато обекта на концентрацията е един и същ.

8. Отграничения

Прави се сравнителен анализ между придобиването на контрол и останалите две форми на концентрация – сливане (вливане) и създаването на съвместно предприятие, трайно изпълняващо функциите на икономически независим субект.

Безспорно приликите се откриват по линията на родовите белези на концентрациите. Разликите между сливане (вливане) и придобиването на контрол се очертават на база последиците от преобразуването. При първото има прекратяване на предприятия и трансфер на имущество, докато при второто не се прекратяват предприятия, възможно е концентрацията да се извърши и чрез нетранслативна сделка.

Очертават се и разликите между създаването на съвместно предприятие, трайно изпълняващо функциите на икономически независим субект, и придобиването на контрол. Докато първото се свързва с възникването на ново образувание на пазара, както и с трансфер на имущество, то при втората форма на концентрация обекта на сделката е съществуващо предприятие или част от него. Като придобиването на контрол е възможно да се осъществи и чрез нетранслативна сделка.

II. ОБЕКТ И СРЕДСТВА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ

1. Обект на контрола

В тази част на изследването са прави анализ на обекта на контрол, който съгласно чл. 22, ал. 1, т. 2 ЗЗК може да бъде едно или повече предприятия, както и части от тях.

С оглед дефиницията на предприятие по ЗЗК, се разглеждат особеностите при определянето на обекта на концентрация. При придобиване на предприятие, което материализира стопанската дейност, осъществявана от физическо лице – обекта на контрол се доближава до понятието за контрол по Търговския закон - съвкупността от права, задължения и фактически отношения. Причината за тази констатация е, че личните непрехвърлими права на физическите лица не могат да бъдат обект на контрол.

Липсата на лични непрехвърлими права при юридическите лица и при неперсонифицираните субекти, които се третират като предприятие по ЗЗК, прави възможно те или части от тях да бъдат обект на контрол.

Разгледана е детайлно и хипотезата на придобиване на част от предприятие. Това представлява актив, към който се поставя изискването да може да генерира оборот. Този извод се обосновава с теоретични бележки и примери от практиката.

Посочват се и конкретни примери за подобни активи, чието многообразие включва вещни права върху движими и недвижими вещи, облигационни правоотношения – като наемни правоотношения, правоотношения по договори за доставка, както и трудови правоотношения.

2. Средства за придобиване на контрол

Разглеждат се отделните видове фактически състави, които пораждат възможността за упражняване на контрол върху дадено предприятие.

Основно фокусът е върху правните сделки, които практиката показва, че доминират като средство за придобиване на контрол. Съществува голямо многообразие от транслативни и нетранслативни сделки - продажба, замяна, дарение, наем, концесия, приватизация, аутсорсинг, както и лизинг на търговско предприятие, договор за управление и др.

Особено внимание е отделено на придобиването на „златна акция” и търговото предлагане като способи за придобиване на контрол.

Разгледани са вариациите в предмета на сделките, който може да включва придобиване на акции, дялове или придобиване на значителна част от активите на предприятието – обект на придобиване.

III. ВИДОВЕ КОНТРОЛ

1. Едноличен и съвместен контрол

Направена е класификация на контрола от гледна точка на броя на лицата, които могат да упражняват решаващо влияние върху обекта на концентрация, като контролът се подразделя на едноличен или съвместен. Дадени са определения на тези две форми на контрол.

1.1. Видове едноличен контрол

Разгледани за подвидовете едноличен контрол в зависимост от това дали контролът е възникнал в резултат на правна сделка или на фактическа основа. Направен е анализ на едноличния контрол *de jure* и *de facto*.

1.2. Видове и проявни форми на съвместен контрол

Изследвани са двете разновидности на съвместния контрол – този, който е възникнал в резултат на правна сделка и този на фактическа основа.

Специално внимание е отделено на класическите форми на съвместен контрол - равенство в правата на глас или при определяне на състава на органите на управление и правото на вето.

Изводът, който е направен по отношение на правото на вето е, че не е необходимо то да включва възможност да бъдат блокирани всички стратегически решение в дадено предприятие. Достатъчно е да може да се блокира и само едно такова решение, което е от важно значение за дейността на предприятието. Този извод е подкрепен с примери от практиката.

2. Пряк и косвен контрол

Направена е класификация на контрола и в зависимост от това дали дадено лице пряко или чрез друго лице упражнява решаващо влияние върху обекта на концентрация. Анализирани са двете форми на контрол - пряк и косвен.

IV. ПРОМЕНИ В КАЧЕСТВОТО НА КОНТРОЛА

1. Увеличаване на броя на акционерите или на съдружниците

Дефинирано е значението на увеличаването на броя на акционерите или на съдружниците за промените в качеството на вече съществуващ контрол и причините, поради които тази хипотеза се третира като концентрация.

Прави се и изводът, че освен присъединяване към група от контролиращи акционери, заместването на един от тях — също представлява концентрация, подлежаща на нотификация, тъй като характерът на съвместния контрол не се изчерпва с чисто математическото събиране на блокиращи права, упражнявани от няколко акционера или съдружници, а се определя от идентичността на предприятията, които упражняват съвместен контрол.

2. Намаляване на броя на акционерите или на съдружниците

Аргументира се изводът, че намаляването на броя на контролиращите акционери или съдружници представлява промяна в качеството на контрола само в случаите, когато прекратяването на капиталовото участие на един или повече контролиращи акционери или съдружници води до смяна на контрола от съвместен в едноличен.

Глава трета РАЗРЕШАВАНЕ ПРИДОБИВАНЕТО НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ

I. ОБОРОТ

1. Прагове

Дефинират се праговете на оборот, съгласно българското законодателство – чл. 24 ЗЗК, и правото на ЕС - чл. 1, пар. 2 и 3 от Регламент 139/2004. Оборътът се използва като представителна основа за икономическите ресурси, обединени в концентрацията, и се разпределя географски с цел да се отрази географското разпределение на тези ресурси. Преценката дали са достигнати праговете на оборот се явява втори етап от теста за концентрациите (в рамките на първия етап се преценява дали сделката представлява концентрация).

2. Определяне на предприятията-участници в придобиването на контрол

В тази част се прави анализ на правилата за определяне кръга на участниците в концентрация. На тази база се прави сумиране на техния оборот и се преценява дали са достигнати националните или общностните прагове.

Важен момент тук е определянето на понятието за „група от предприятия“, както и начина на сумиране на техния оборот за нуждите на оценката на концентрациите. Чрез термина „група от предприятия“ се обозначават няколко предприятия, чиито взаимоотношения с предприятието, което участва в концентрацията, съответстват на описаните в чл. 25, ал. 4 ЗЗК, като за целите на контрола върху концентрациите отделните предприятия, принадлежащи към една и съща група се разглеждат като една икономическа единица, а не като отделни засегнати предприятия.

Разгледани са и анализирани особеностите при определяне на участващите предприятия при придобиване на едноличен контрол; при придобиване на контрол върху части от предприятие; при промяна от съвместен към едноличен контрол; при придобиване на съвместен контрол; при смяна на контролиращите акционери в случаите на съвместен контрол над съществуващо предприятие; при придобиване на контрол посредством съвместно предприятие; при разделяне на съвместното предприятие и размяна на активи; при придобиване на контрол от страна на физически лица; при придобиване на контрол чрез публично предприятие.

3. Принципи на изчисляване на оборота по ЗЗК

Направен е анализ на основните изисквания за изчисляване на оборота при оценка на концентрациите, описани в чл. 25 ЗЗК. Посочено е, че общият оборот включва нетните приходи от продажби на предприятие - участник в концентрацията през предходната финансова година, представляващи сумите от продажба на продукция, стоки и услуги, генерирани от обичайната дейност на предприятието, намалени с търговските отстъпки, отбивите, рабатите и данъка върху добавената стойност.

Разгледани са особеностите при определяне на крайния оборот. В тази връзка са разгледани необходимостта от изключване от сумирането на „вътрешния оборот“ под формата приходи от продажба на продукция, стоки и услуги между предприятия, принадлежащи към една и съща икономическа група.

Целта е да се вземе предвид реалната икономическа тежест на всяка единица под формата на пазарен оборот.

Анализирано е изваждането от оборота на “търговските отстъпки, отбивите, рабатите и данъка добавена стойност“ с цел да бъде оценена реалната икономическа мощ на участващите предприятия.

4. Изчисляване на оборота и финансови отчети

Разглежда се механизма на определяне на оборота, като се използват последните одобрени финансови отчети на участващите в концентрацията предприятия.

Аргументирана е и необходимостта от извършване на корекции в данните от отчетите. В случаите на придобиване, свиване или закриване на дейност през годината, следваща годината с одобрен финансов отчет, се налага извършването на корекция в данните от отчета в посока на увеличаване или намаляване на оборотите - в зависимост от показателите на засегнатата икономическа дейност.

Разгледана е и хипотезата на извършване на придобиване, свиване или закриване на дейност през годината, за която е одобрен финансовия отчет, като се налага съответно увеличаване или намаляване на оборотите като се прибави целия оборот на придобитата стопанска дейност през изминалата година или се извади изцяло оборота на продадената или закрита дейност през предходната година. Целта е да се определи и оцени реалната икономическа мощ на съответното предприятие преди нотификацията.

5. Определяне на група от предприятия

Разгледани са различните връзки между предприятията от дадена икономическа група, които са правно релевантни при определянето на нейния обхват, съответно при определяне на техния сумарен оборот, съгласно чл. 25, ал. 4 ЗЗК.

Прави се изводът, че към оборота на предприятието, засегнато от концентрацията, трябва да се включат и оборотите на неговите дъщерни дружества, неговите предприятия-майки, другите дъщерни предприятия на предприятия-майки и всяко друго дъщерно предприятие, притежавано съвместно от две или повече предприятия, намиращи се в някоя от посочените зависимости.

Поставя се на критичен анализ съществуващата колизия при дефинирането на контрола в чл. 3, пар. 2 от Регламент 139/2004, където се използват качествени критерии, и чл. 5, пар. 4 от Регламент 139/2004, в който контролът между отделните предприятия от дадена икономическа група е дефиниран чрез количествени показатели.

Изводът, които се прави е, че в българския закон поради препращането, което се прави в чл. 25, ал. 4 ЗЗК към чл. 22, ал. 3 ЗЗК – тази колизия е избегната.

6. Изчисляване на оборота на предприятията в групата

Разглеждат се конкретните правила за изчисляване на оборота на предприятията в група, със съответните специфики, касаещи разпределянето на оборота на съвместно предприятие, както и на предприятия, собственост на държавата или на община.

7. Географско разпределение на оборота

В тази част от изследването се прави анализ на правилата за географско разпределение на оборота, което е от значение при оценката на концентрациите. Праговете за оборота са формулирани по начин, който изисква оборотът да е реализиран в рамките на държавата и да е достатъчно голям, за да представляват интерес за проверка от страна на КЗК.

Анализът се извършва на база практиката на ЕК, описана в Консолидираното юрисдикционно известие. Разгледани са случаите при доставка на стоки, когато мястото на сключване на договора, мястото на издаване на фактурата и мястото на доставка са различни.

Анализирани са и хипотезите при доставка на услуги с трансграничен ефект. Тук се използва класификацията на случаите на три категории от гледна точка на разпределението на оборота. При първата категория случаи, при които доставчикът на услуги пътува, и при втората категория случаи, в които клиентът пътува - оборот се разпределя по мястото, където услугата действително е предоставена на клиента. При третата категория, която включва случаите, при които нито доставчикът, нито клиентът пътуват - оборотът се разпределя по местоположение на клиента. Посочени са и изключения от тези правила.

8. Изчисляване на оборота при кредитните и други финансови институции, и при застрахователните дружества

Разгледани са специфичните правила при изчисляването на оборота на кредитните и други финансови институции, и на застрахователните дружества. Това обособяване се налага поради спецификите при тяхната дейност.

9. Изчисляване на оборота при общностните концентрации

Отделено е внимание и на правилата за изчисляване на оборота при общностните концентрации. Разгледани са и правилата за определяне на оборота на кредитните и другите финансови институции, като и на застрахователните дружества.

Изрично е акцентирано върху необходимостта разпоредбите за контрол върху концентрациите да бъдат в съответствие с принципа за недискриминация между публичния и частния сектор. Поради това при изчисляването на оборота на засегнато предприятие от публичния сектор, участващо в концентрация, е необходимо да бъдат взети предвид предприятията, които създават една икономическа единица и които са независими при вземане на решения, независимо от начина, по който техният капитал се държи, или от правилата на административния надзор, приложим по отношение на тях.

II. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР

1. Съответен пазар – обща характеристика

Дадена е дефиницията на съответния пазар, както и на неговите съставни части - продуктови и географски пазар.

Акцентира се върху спецификата при дефинирането на съответните продуктово-географски пазари при концентрациите - оценяват се само тези пазари, върху които сделката ще окаже въздействие. Анализът на пазара при

оценката на концентрациите може да бъде само прогностичен, за разлика от забранените споразумения и злоупотребата с господстващо и монополно положение – където е ретроспективен.

2. Инструменти, използвани при определянето на съответния пазар

Посочени са различните количествени тестове, използвани от компетентните органи при оценка на концентрациите, като е разгледан теста на хипотетичния монополист (SSNIP), с който се цели определянето на границите на съответния продуктово-географски пазар.

3. Анализ на структурата на съответния пазар

Прави се анализ на отделните елементи от структурата на дадена пазар, които се изследват в хода на оценка на концентрациите. Разглеждат се показателите, по които се изследват участниците на съответния пазар, в т.ч. производствените мощности и тяхното натоварване за производство на проучваните стоки или услуги, както и възможностите за доставки на техни заместители; стабилността във времето на настанените на съответния пазар участници и очакванията за навлизане до 1 година на нови оператори; възможни реакции на проучваното предприятие срещу натиск на конкуренти и възможностите му за предотвратяване, ограничаване или нарушаване на конкуренцията на съответния пазар, положение на клиентите или доставчиците на производствени ресурси и др.

Разглеждат се и въпросите за определянето на пазарния дял на предприятията - участници на съответния пазар. Изрично се посочва, че ЗЗК не поставя праг на пазарния дял, над който да се счита, че дадено предприятие има господстващо положение на съответния пазар, като в чл. 20 ЗЗК са посочени само критериите, при наличието на които може се приеме, че дадено предприятие притежава господстващо положение.

Въпреки липсата на прагове на пазарен дял в ЗЗК, в Методиката за извършване на проучване и определяне на пазарното положение на предприятията на съответния пазар са визирани определени индикативни прагове, които се използват в практиката от КЗК при извършване на оценка на концентрациите. Приема се, че когато общият пазарен дял на предприятията-участници в концентрацията не надхвърля 15% на съответния пазар (ако участниците са конкуренти) или 25% на всеки от съответните пазари, на които оперират предприятията (ако не са конкуренти), концентрацията не би възпрепятствала съществено конкуренцията.

Посочени са и способите за определяне на пазарен дял на предприятията на съответен пазар. Пазарните дялове на отделните участници на съответния пазар се определят като относителен дял на техния обем/стойност на продажбите към общия обем на съответния пазар, а последният се определя като сумата от обема/стойността на продажбите на всички участници на съответния пазар

На база на определените пазарни дялове е посочено, че може да се извърши оценка на характера на конкуренцията на даден пазар, както и тенденциите в неговото развитие, чрез използването на коефициента за пазарна концентрация (CR), като се проследява нарастването на индекса в период между 3 и 5 години.

III. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА ПРИДОБИВАНЕТО НА КОНТРОЛ

Прави се кратка ретроспекция на развитието на уредбата на предпоставките за разрешаване придобиването на контрол. В първият ЗЗК от 1991 г., когато материята за концентрациите се разглежда като част от злоупотребата с монополното положение, е формулирана забрана за извършване на подобни сделки. В ЗЗК от 1998 г. и в сега действащия закон контролът върху концентрациите е обект на самостоятелна правна уредба, като са предвидени предпоставки за разрешаване придобиването на контрол.

Поставен е акцент върху “българския произход” на правилото на чл. 26, ал. 2 ЗЗК, което позволява въпреки установяването или засилването на господстващо положение на дадено предприятие, да се разреши концентрация, чиито положителни последици превишават негативния ефект върху пазара. Подобно изключение не се среща в Регламент 139/2004.

Направена е и класификация на предпоставките за разрешаване на концентрацията между предприятия на (1) отрицателна предпоставка – установяването или засилването на господстващо положение, и на (2) положителни предпоставки - модернизиране на съответната стопанска дейност, подобряване на пазарните структури, по-добро задоволяване на интересите на потребителите, мерки за запазване на ефективната конкуренция.

1. Господстващо положение

В тази част от изследването се отделя внимание на определянето и оценката на пазарната мощ на дадено предприятие. За извършването на тази оценка КЗК използва теста за господстващо положение (*dominance test*). При него, за да се разреши извършването на дадена концентрация е необходимо кумулативното наличие на две условия: (1) сделката да не води до създаване или засилване на господстващо положение и (2) по този начин да не се уврежда ефективната конкуренция.

Разглеждат се и се анализират различни дефиниции на понятието за “господстващо положение”. Възприема се нормативната дефиниция по чл. 20 ЗЗК, съгласно която господстващо е положението на предприятие, което с оглед на своя пазарен дял, финансови ресурси, възможности за достъп до пазара, технологично равнище и стопански отношения с други предприятия може да попречи на конкуренцията на съответния пазар, тъй като е независимо от своите конкуренти, доставчици или купувачи.

Анализират се двата вида господстващо положение - индивидуално и съвместно.

Особено внимание се отделя на значението на господстващото положение като предпоставка за разрешаване на концентрациите в българското право и европейското законодателство – с оглед възприетия различен подход в Регламент 139/2004 за оценка на влиянието на сделките върху конкуренцията на пазара. Новата концепция за оценка в правото на ЕС изоставя задължителното изискване за наличие на господстващо положение като отрицателна предпоставка за разрешаване на концентрациите, като оценката се фокусира върху изследването за наличие или липса на същественото препятстване на ефективната конкуренция.

Изтъкват се различни причини за промяната на теста за оценка на концентрациите в правото на ЕС. Дават се аргументи от икономическата и от

правната теория в полза на теста за същественото препятстване на ефективната конкуренция.

Разглежда се приложението на новия тест от страна на Европейската комисия. Прави се изводът, че новият тест не изключва господстващото положение, но последното съществува само като опция за проверка. Европейската комисия може да провери (1) индиректно дали може да се наруши пазарната конкуренция при дадена концентрация като изследва за наличието или липсата на създаване или засилване на господстващото положение, а оттам и за негативен ефект върху пазара, или (2) директно да направи оценка за евентуалното въздействие на концентрацията върху пазара, без да търси доказателства за господстващо положение.

Обосновава се предложението за промяна на българското законодателство като се замени използваният тест за господстващо положение с по-прецизния тест за съществено ограничаване на конкуренцията. Подобна промяна ще е в съответствие със световната тенденция в тази насока.

2. Модернизиране на съответната стопанска дейност

Разгледани и систематизирани са множеството проявления на процеса на модернизация в едно предприятие.

Основните насоки на модернизация са определени: (1) в сферата на основната дейност по производство на стоки и/или предоставянето на услуги, (2) при дейностите по използване на активите, (3) по отношение на системите за управление на дейността, прогнозирането и планирането.

3. Подобряване на пазарните структури

Разгледана и анализирана е друга положителна предпоставка за разрешаване извършването на концентрация - планираното подобряване на пазарните структури, вследствие осъществяването на нотифицираната сделка.

При изследването на пазарните структури е направена класификация по отделни критерии на отделните видове пазари.

Анализирани са критериите, които са определящи за типа на пазарната структура, като броя на предприятията, които оперират на съответния пазар, продуктова характеристика на пазара, информационна осигуреност, бариери за влизане и излизане от пазара.

На база посочените характеристики на пазарната структура са обособени и анализирани четирите типа пазарни структури: съвършена конкуренция и трите форми на несъвършена конкуренция - монопол, олигопол и монополистическа конкуренция.

Подчертава се, че същественият положителен ефект на сделката върху някои от показателите на пазара е достатъчно условие, за да бъде отчетено наличието на бъдещо подобрене в пазарната структура при оценката на въздействието на сделката, без да е необходимо да се констатира промяна на формата на пазарната структура.

4. По-добро задоволяване на интересите на потребителите

Акцентира се върху необходимостта при оценка на концентрацията от гледна точка на ниво на задоволяване на интересите на потребителите, КЗК да изследва дали в нотифицираната концентрация са планирани дейности или участниците са поели ангажименти, свързани с използване на стандарти и

технологии, позволяващи достъп на потребителите до повече информация за предлаганите стоки и услуги; повишаване на качеството на предлаганите продукти; предоставяне на допълнителна защита при използването на продуктите, съдържащи опасни вещества; разширяване и модернизиране на сервизната мрежа, което би обезпечило повишаване на качеството на услугите при реализирана гаранционна отговорност или при рекламации; въвеждане в практиката на международни стандарти за управление на качеството, които да регламентират ясни процедури при обслужването на клиентите и др.

5. Мерки за запазване на конкуренцията

В тази част на изследването е направен анализ на мерките, които КЗК може да наложи или да приеме по предложение на участващите в концентрацията предприятия, и които са необходими за запазване на ефективната конкуренция и ограничаване на отрицателното въздействие на концентрацията върху засегнатия пазар.

Акцентира се върху разликата между българското и европейското право, като съгласно нормите на последното тези мерки могат да бъдат предлагани само от страните по сделката, но не и налагани от Европейската комисия.

Посочена като съществен пропуск в българската уредба е липсата на детайлна регламентация на видовете мерки за запазване на ефективната конкуренция в производството по издаване на разрешение за концентрация. Тук по аналогия се прилагат правилата, уреждащи подобни мерки при забранените споразумения по чл. 15, ал. 1 ЗЗК, както и Известието на Европейската комисия относно приемливите средства за защита съгласно Регламент 139/2004 на Съвета и Регламент 802/2004 на Комисията.

Направена е класификация на мерките за защита на ефективната конкуренция на такива със структурен или поведенчески характер, както и на мерки от положително или отрицателно естество. Анализирани са основните характеристики на тези мерки с оглед изискването те да са пропорционални на проблема с конкуренцията и да го отстраняват изцяло, да бъдат ефективни, да позволяват упражняването на ефективен контрол върху тяхното изпълнение от страна на органа по защита на конкуренцията.

Разгледани са и анализирани различни конкретни мерки, в т.ч. и определяната за най-ефективна мярка за защита на конкуренцията, според цитираното Известие на Европейската комисия – а именно - продажбата на предприятие от страна на участниците в концентрацията на някой от съществуващите конкуренти на пазара. Предприятието-обект на сделката, следва да е жизнеспособно и конкурентоспособно, т.е. (1) да е действащо предприятие, което оперира на пазара, (2) да включва всички активи, обезпечаващи неговото непрекъснато функциониране, както и (3) да включва целия персонал, който е нает или който е необходим за нормалното осъществяване на неговата дейност.

Глава четвърта ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИЗДАВАНЕ НА РАЗРЕШЕНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ

I. ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИЗДАВАНЕ НА РАЗРЕШЕНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ ПРЕД КЗК

1. Обща характеристика

Приема се, че производството за издаване на разрешения за придобиване на контрол върху предприятия е административно производството, което се развива пред КЗК. Производството е специално, безспорно, не е правораздавателно, тъй като завършва с индивидуален административен акт, който не се ползва със сила на присъдено нещо. В рамките на това административно производство КЗК решава по искането, с което е сезирана, по същество, като в рамките на производството може да се констатира извършено нарушение и да се наложи санкция, т.е. то може да има и санкциониращ характер.

2. Основания за образуване на производство. Нотификация

Разгледани са основанията за образуване на производството за оценка на концентрацията - въз основа на уведомление за разрешаване на концентрация на предприятия или по собствена инициатива, с решение на комисията, когато концентрацията е извършена без разрешение, или при условия и по начин, различни от тези, при които е била разрешена, както и когато разрешението е отменено от комисията.

Описано и анализирано е съдържанието на уведомлението за планирана концентрация, което се подава по утвърден от КЗК образец.

3. Образуване, спиране, възобновяване и прекратяване на производството

Разгледани са отделните етапи от производството по разрешаване на концентрация свързани с неговото образуване, спиране, възобновяване и прекратяване. Посочени са актовете, които поставят началото на тези етапи, както и възможностите за тяхното обжалване. Разгледани са и основанията за спиране и прекратяване на производството.

4. Участници в производството

Направено е разграничение между отделните категории участници в производството по издаване на разрешение за концентрация с оглед различните права, които законът им предоставя.

Разграничени са участниците в производството (всички лица, които могат да бъдат носители на административнопроцесуални права или задължения), субектите в производството (лицата, които имат право да извършват определени процесуални действия, свързани с началото, хода и приключването на производството), страните в производството (лицата, поискали издаване на разрешение за концентрация, както и лицата, за които има информация, че са извършили концентрация в нарушение на законовите изисквания) и заинтересованите лица (други лица, различни от страните, които претендират, че техни права и законни интереси ще бъдат или са засегнати от концентрацията).

Формулирано е предложение за изменение на пар. 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на ЗЗК, където е дадена легална дефиниция на понятието “заинтересовано лице”, с цел избягване на необходимостта от корективно тълкуване на разпоредбата. Предложено е да бъде възприета формулировката на чл. 15, ал. 1 АПК - “заинтересовано лице е лице, предприятие или сдружения на предприятия, чиито права или законни интереси са или биха били засегнати от административния акт или от съдебното решение или за които те биха породили права или задължения”.

5. Ускорено проучване

Направен е анализ на процесуалноправните норми на ЗЗК, уреждащи ускореното проучване като първи и задължителен етап на производството по издаване на разрешения за концентрация.

Разгледани са правилата за определянето на работния екип от КЗК и наблюдаващия член на комисията, както и техните правомощия. Анализирани са критериите, по които следва да се извършва оценката на планираната сделка.

Обърнато е специално внимание на сроковете за извършването на ускореното проучване - 25 работни дни от датата на образуване на производството, както и възможностите за неговото удължаване (с 10 работни дни по искане на уведомяващите предприятия за изготвяне на предложения за изменения на концентрацията, както и с още 10 работни дни, считано от датата на представяне на пълната информация за предлаганите промени в нотифицираната сделка).

Разгледан е и завършващият етап на проучването, като са анализирани възможните решения, които може да приеме КЗК. Посочените са и възможностите за тяхното обжалване.

6. Задълбочено проучване

В тази част от изследването е разгледана процедурата на задълбочено проучване на концентрацията, към която се пристъпва само ако при извършеното ускорено проучване КЗК установи, че концентрацията поражда сериозни съмнения, свързани с възможността при нейното осъществяването да се създаде или засили съществуващо господстващо положение и ефективната конкуренция на съответния пазар да бъде значително възпрепятствана.

Изрично се посочва, че при задълбоченото проучване на концентрацията КЗК използва целият набор от правомощия, посочени в чл. 45 ЗЗК, в т.ч. може да извършва и проверки на място.

Специално внимание се отделя на сроковете за извършване на проучването - до 4 месеца след публикацията на решението за неговото започване в електронния регистър. Като при случаи, представляващи фактическа и правна сложност, срокът може да се удължи с не повече от 25 работни дни. При предлагане на мерки за запазване на ефективната конкуренция се допуска също удължаване на срока с 15 работни дни.

Разгледано е приключването на проучването и изготвянето на доклад от страна на работния екип, въз основа на който КЗК може да разреши концентрацията или приеме определение, съдържащо констатации за евентуална заплаха за конкуренцията. Разгледани са етапите на предявяване на определението, съдържащо предварителните заключения, на страните, възможността на последните да представят своите становища, както и да бъдат

изслушани от КЗК в открито заседание преди постановяване на решение по същество.

Правният анализ се фокусира и върху завършека на проучването, при което КЗК може да постанови решение, с което да разреши концентрацията, да разреши извършването на планирана сделка под условие или да забрани концентрацията.

7. Отказ от концентрацията

Анализирана е хипотезата, при която участващите в концентрацията предприятия се отказват от извършване на концентрацията, както и дължимото в случая поведение. Разгледани са случаите, при които страните по сделката са се отказали от нея преди нотификацията, което не изисква допълнителни действия; когато са се отказали след нотификацията - което изисква оттегляне на уведомлението; както и хипотезата на отказ от сделката след издаване на разрешение, което също изисква информиране на КЗК. Разгледана е и практиката на Европейската комисия.

8. Промяна в сделките, след като КЗК е разрешила концентрацията

Разглежда се специфична ситуация, при която се извършва промяна във вече разрешена от КЗК сделка. Въпросът, който се поставя дали и при какви условия може да се промени сделката, без да е необходима нова нотификация.

Изводът, който се налага е, че следва да се извършва преценка във всяка конкретна хипотеза, като правилото, което може да се обоснове е, че не се налага нова нотификация, ако промяната не оказва влияние върху вида и качеството на упражнявания контрол.

9. Производство, образувано по инициатива на КЗК

В тази част от изследването се разглежда началото, хода и възможните решения на КЗК при приключване на това производство. Описани и анализирани са трите хипотези, представляващи основание за образуване на производството: когато концентрация е извършена без разрешение, когато концентрация е извършена при условия и по начин, различни от тези, при които е била разрешена, както и когато разрешението за извършване на концентрация е отменено от КЗК.

В рамките на това производство, когато бъде констатирано нарушение, се реализира административнонаказателна отговорност спрямо нарушителя като му се налага имуществена санкция. С оглед санкционния характер на производството, то се определя като спорно.

Специално внимание се отделя на откликите между производството за осъществяване на административнонаказателна отговорност при нарушаване на разпоредбите на ЗЗК, регламентиращи контрола върху концентрациите, спрямо общия ред, предвиден в Закона за административните нарушения и наказания. Акцентирано е върху липсата на ясно разграничаване в производството по ЗЗК на двете фази – установяване на административно нарушение и налагане на административно наказание. Липсва и разделението в компетентността между органа, установяващ нарушение, и органа, определящ наказанието – в производството по ЗЗК самата КЗК установява нарушението и налага санкцията. Разлики се наблюдават и при налагането на административното наказание – по ЗЗК могат да се налагат имуществени санкции и на физически лица, попадащи в дефиницията за предприятие.

Важна особеност на проучването е, че то не е ограничено със срок, тъй като се осъществява по реда на глава осма на ЗЗК.

Анализирани са възможните изходи след завършване на проучването и разглеждане на представения доклад от КЗК. Комисията е оправомощена да приеме решение, с което установява, че не е извършено нарушение, определение, с което връща преписката за допълнително проучване със задължителни указания за работния екип или определение, с което предявява твърденията за извършено нарушение на закона от ответната страна.

При предявяване на определението, съдържащо твърдения за извършено нарушение, са разгледани също и възможността на страните за достъп до преписката, за представяне на писмени възражения, както и на изслушване пред КЗК.

Разгледани са и възможните решения на КЗК в края на производството, като комисията може да установи, че не е извършено нарушение, или да установи извършено нарушение и нарушителя, както и да наложи санкции и мерки за възстановяване на конкуренцията по чл. 90 ЗЗК.

Направен е сравнителен анализ и отграничение на мерките за запазване на ефективната конкуренция и на мерките за възстановяване на ефективната конкуренция.

II. ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИЗДАВАНЕ НА РАЗРЕШЕНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРЕДПРИЯТИЯ ПРЕД ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

1. Обща характеристика

В тази част от изследването се разглежда производството за издаване на разрешения за извършване на концентрация, в частност на придобиване на контрол върху предприятия, като част от дейността на ЕК, свързана с прилагането на правото на ЕС. Оценката на концентрациите се основава на принципа, че концентрация с общностно измерение, която сериозно би възпрепятствала конкуренцията в рамките на Общия пазар или на съществена част от него, в т.ч. ако е в резултат от създаването или засилването на господстващо положение, следва да бъде обявена за несъвместима с Единния пазар.

2. Компетентност на ЕК и на националните органи за защита на конкуренцията

Направена е ретроспекция и правен анализ на правилата за разпределяне на компетентността между Европейската комисия и националните органи за защита на конкуренцията. Тези правила са подредени и функционират в строга система, която включва праговете на оборота и три коригиращи механизма.

Първият коригиращ механизъм представлява “правилото за две трети”, което изключва от компетентността на ЕК тези казуси, които по-тясно са свързани с пазара на една държава-членка.

Вторият коригиращ механизъм е системата за препращане преди нотификация. Тази процедура предвижда възможност за преразпределяне на компетентност към държавите-членки за разглеждане на концентрации с общностно измерение, съгласно чл. 4, пар. 4 от Регламент 139/2004, или към ЕК

за разглеждане на концентрации без общностно измерение - на основание чл. 4, пар. 5 от Регламент 139/2004.

Третият коригиращ механизъм включва системата за препращане след нотифициране на концентрация. Тази процедура е въведена с Регламент 139/2004 и позволява преразпределяне на компетентност от ЕК към компетентните органи по защита на конкуренцията на държавите-членки (чл. 9 от Регламент 139/2004) и обратно – от компетентните органи на държавите-членки към ЕК (чл. 22 от Регламент 139/2004).

3. Преднотификационни контакти

Разгледани са преднотификационните контакти между участващите в концентрацията предприятия и Европейската комисия, които, макар че имат доброволен и препоръчителен характер, се разглеждат като важна част от целия процес по контрол и оценка на концентрациите

4. Нотификация

Направен е анализ на правилата за подаване на уведомления до Европейската комисия за предстояща концентрация. Разгледани са сроковете за изпращане, легитимиранията лица, както и проверката за допустимост, която извършва Комисията.

Разгледани са и реквизитите от съдържанието на посочените в Регламент 802/2004 пълната и кратка форми за нотифициране на ЕК за предстояща концентрация, мотивирано искане за препращане, както и форма за предложени мерки за защита на ефективната конкуренция.

5. Разглеждане на уведомлението и начало на процедурата (фаза I)

В тази част от изследването е разгледано началото, хода и приключването на първия и задължителен етап от оценката на общностните концентрации. Разгледани са правомощията на Комисията, свързани с изискване на информация от заинтересованите лица, от правителствата и от компетентните органи на държавите-членки. Европейската комисия е оправомощена да провежда и събеседване с всяко физическо или юридическо лице, което се съгласи да бъде разпитано за целите на събиране на информация.

В тази част от производството за оценка на концентрациите е разгледано и провеждането на т.нар първа контролна среща (“State of Play” meeting), която се осъществява между нотифициращите страни и представители на Генерална дирекция “Конкуренция”. Изследвана е и възможността страните по сделката да представят предложения за мерки за защита на ефективната конкуренция.

Специално внимание е отделено на срока за извършване на проучването – 25 работни дни, и основанията за неговото удължаване. Непроизнасянето в срок от страна на Комисията има важна последица - в чл. 10, пар. 6 от Регламент 139/2004 е регламентирана презумпцията, съгласно която при неприемане на решение в регламентирания срок се счита, че концентрацията е обявена за съвместима с Общия пазар.

Разгледани са и вариантите на решения, с които може да приключи проучването, като Европейската комисия може да констатира, че нотифицираната сделка не попада в приложното поле на Регламент 139/2004; да обяви с решение концентрацията за съвместима с Общия пазар или да приеме решение за извършване на задълбочено проучване, ако констатира, че концентрацията поражда сериозни съмнения относно съвместимостта си с Общия пазар.

6. Задълбочено проучване (фаза II)

Разгледан е хода на извършване на проучването през тази втора фаза на производството. Обърнато е внимание върху действията по събиране на информация, провеждането на втора и трета контролни срещи, писменото предявяване на възражения срещу концентрацията (ако не бъдат представени достатъчно доказателства относно липсата на негативен ефект от сделката), предоставянето на достъп до преписката, както и на възможност за писмени бележки по предявените възражения. Разгледана е и процедурата за провеждане на официално устно изслушване на страните и на други заинтересовани лица, както и последващите четвърта и пета контролни срещи (на които се очаква да се предложат и да се дискутират мерки за запазване на ефективната конкуренция). Проект на решение на Комисията по съответния казус се разглежда от Консултативния комитет по концентрациите.

Специално внимание е отделено на срока, в рамките на който следва да се извърши проучването - до 90 работни дни от датата на образуване на производство, както и възможностите за неговото удължаване. Акцентирано е, че тук също важи презумпцията по чл. 10, пар. 6 от Регламент 139/2004.

Разгледани са и решенията, с които приключва задълбоченото проучване – като опциите са Комисията да обяви концентрацията за съвместима с Общия пазар или да обяви концентрацията за несъвместима с Общия пазар, ако би възпрепятствала съществено конкуренцията.

7. Гаранции за спазването на нормите, уреждащи контрола върху концентрациите

Разгледани са мерките, които Европейската комисия е оправомощена да предприеме, и санкциите, които е оправомощена да наложи, в хипотезите, при които не са спазени нормите на Регламент 139/2004 или са нарушени поети задължения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключението са систематизирани предложенията за промени в българското и европейското законодателство, които се правят на база извършения правен анализ на законодателството и практиката на национално и европейско равнище.

Предлага се промяна на дефиницията по чл. 22, ал. 1, т. 2 ЗЗК; уеднаквяване на понятието за „контрол“ в определени закони с това в чл. 22, ал. 3 ЗЗК; замяна на теста за господстващо положение с този за препятствие на ефективната конкуренция и промяна в чл. 26, ал. 1 и 2 на ЗЗК; ограничаване тълкуването на решенията на Съда на ЕС по отношение на използването на „златните акции“ само до хипотезите на регламентиране и упражняване на особени права на държавата в акционерни дружества, в които тя има миноритарно участие в капитала; промяна на определението за „заинтересовано лице“ в пар. 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на ЗЗК; промяна в Методиката за извършване на проучване и определяне на пазарното положение на предприятията на съответния пазар с цел постигане на съответствие с европейската практика; отмяна на правомощието на КЗК да налага мерки за запазване на ефективната конкуренция на участващите в концентрацията предприятия и промяна на чл. 86 ЗЗК; възприемане на принципа на „мълчаливото съгласие“ при непроизнасяне в срок на КЗК и допълване на членове 82 и 88 от ЗЗК; намаляване на срока за задълбочено проучване на концентрациите на ниво ЕС, съответно на национално равнище, до 30 дни.

III. ПУБЛИКАЦИИ

1. Публикации в материята на дисертационния труд:

- 1.1. „Понятието за „контрол” в правото на защита на конкуренцията”, сп. Търговско право, 2014, кн. 2
- 1.2. „Относно приложимостта на “златната акция” в корпоративната практика“, сп. Търговско право, 2012, кн. 4
- 1.3. „Защита срещу „враждебно“ търгово предложение“, сп. Търговско и конкурентно право, 2011, кн. 9

2. Други публикации на докторанта в областта на трудовото, наказателното и банковото право:

- 2.1. „Предстоящата промяна на банковото право в областта на оценка на кредитния риск, наложена от Новото капиталово споразумение (Базел II)”, сп. Съвременно право, 2005, кн. 2
- 2.2. „Правото на информация по чл. 130, ал. 1 КТ“, сп. Труд и право, 2005, кн. 7
- 2.3. „Нормалният производствено-стопански риск по чл. 204 КТ”, сп. Труд и право, 2004, кн. 7
- 2.4. „Оценка на риска по чл. 204 КТ и чл. 13а НК при осъществяване на инвестиционна дейност”, сп. Съвременно право, 2004, кн. 2